

Primljen / Received: 7.2.2021.

Ispravljen / Corrected: 6.8.2021.

Prihvaćen / Accepted: 30.6.2022.

Dostupno online / Available online: 10.10.2022.

Procjena uvjeta ugodnosti nakon useljenja u prostorima zelenih poslovnih zgrada

Autori:

Prof.dr.sc. **İdil Ayçam**, dipl.ing.arch.

Sveučilište Gazi, Ankara, Turska

Arhitektonski fakultet

iaycam@gazi.edu.tr

Prethodno priopćenje

İdil Ayçam, Leyla Senem Görgülü, Asena Soyluk

Procjena uvjeta ugodnosti nakon useljenja u prostorima zelenih poslovnih zgrada

Cilj je ovog istraživanja otkriti odnos između procjene kvalitete nakon useljenja i udobnosti u unutrašnjem prostoru zelenih poslovnih (uredskih) zgrada. Najprije su ocijenjene značajke fasada na šest poslovnih zgrada iz Turske s LEED-NC certificikatom (Leadership in Energy and Environmental Design-New Construction). Zatim je provedeno je istraživanje, nakon useljenja, kako bi korisnici ocijenili udobnost uredskih prostora. Upitnik nakon useljenja ocijenjen je regresijskim metodama i metodama unakrsnih tablica statističkim programom za društvene znanosti, IBM SPSS Statistics. Rezultati pokazuju da su značajke ovojnica važne za procjenu energetske učinkovitosti zgrade nakon useljenja, a razine zadovoljstva udobnosti korisnika u unutrašnjem prostoru povezane su s položajem radnog mjesta svake osobe.

Ključne riječi:

zelene poslovne zgrade, ovojnica zgrade, procjena nakon useljenja, zadovoljstvo korisnika, udobnost u zatvorenom prostoru

Research Paper

İdil Ayçam, Leyla Senem Görgülü, Asena Soyluk

Post-occupancy evaluation in indoor comfort conditions for green office buildings

This paper aims to reveal the relationship between the post-occupancy evaluation (POE) and indoor comfort conditions for green office buildings. First, six office buildings in Turkey with Leadership in Energy and Environmental Design-New Construction (LEED-NC) certification were evaluated for their envelope features. Second, a post-occupancy survey was conducted to investigate the indoor comfort of green office building users. The post-occupancy questionnaire (Cronbach's alpha reliability of 0.956) was evaluated with regression and cross-tabulation methods using the Statistical Package for the Social Sciences (IBM SPSS Statistics) Program. The results show that envelope characteristics are important for POE of building performance and occupant indoor comfort satisfaction levels are related to a personal workplace location.

Key words:

green office buildings, building envelope, post-occupancy evaluation, user satisfaction, indoor comfort

Izv.prof.dr.sc. **Leyla Senem Görgülü**, dipl.ing.arch.

Sveučilište Gazi, Ankara, Turska

Arhitektonski fakultet

leylasenem.gorgulu@gazi.edu.tr

Autor za korespondenciju

Izv.prof.dr.sc. **Asena Soyluk**, dipl.ing.arch.

Sveučilište Gazi, Ankara, Turska

Arhitektonski fakultet

asenad@gazi.edu.tr

1. Uvod

Istraživanja o rizicima za okoliš i klimatskim promjenama pokazuju da rast građevnog sektora, kako bi se suočio s brzom urbanizacijom, uzrokuje globalni klimatski rizik, onečišćenje okoliša i široku uporabu prirodnih resursa [1, 2]. Kako bi se te negativne pojave ublažile, pojavili su se novi koncepti kao što su održivost, obnovljiva energija, zelena arhitektura, kontrola klime itd. [3]. Podržani su sustavi certificiranja zelenih zgrada (*Leadership in Energy and Environmental Design* - LEED, *Building Research Establishment Environmental Assessment Method* - BREEAM itd.). Njihov je cilj postizanje najboljih unutarnjih i vanjskih razina ugodnosti kako bi se smanjili negativni učinci zgrada [4]. LEED identificira zelene zgrade visokih učinkovitosti koje su korisne za zdravlje, okoliš i gospodarstvo [5]. Štoviše, LEED-New Construction (LEED-NC) daje plan za projektiranje i izgradnju komercijalne strukture za projektno-graditeljske timove, korisnike zgrada i okoliš [6]. Sustavi certificiranja zelene zgrade obično nemaju kriterije za stanje nakon useljenja [7] i općenito se usredotočuju na projektiranje i faze prije useljenja [8]. Primarni cilj održivog projekta trebao bi maksimizirati udobnost i zadovoljstvo korisnika uz minimiziranje utjecaja na okoliš i troškova. Američko društvo inženjera za hlađenje, grijanje i klimatizaciju zraka (*American Society of Heating Refrigerating and Air Conditioning Engineers* - ASHRAE) obično opisuje kvalitetu u zatvorenom prostoru (eng. *Indoor Environmental Quality* - IEQ) kao građevno svojstvo koje izravno utječe na korisnike. IEQ odražava holističku interakciju zraka, rasvjete i okoliša s korisnicima [9, 10]. Potrebno je procijeniti postojeći fond zgrada kako bi se smanjila granica pogreške u procjeni kvalitete okružja u zatvorenom prostoru, zadovoljstva korisnika, razine udobnosti u zatvorenom prostoru i korištenja troškova energije za izgradnju, rad i održavanje zgrada [11]. Način za postizanje ciljeva održivosti jest redovitije i učinkovitije vrednovanje useljenih zgrada [12]. Nakon useljenja unutarnjih ili vanjskih prostora, procjena prostora od strane korisnika naziva se procjena nakon useljenja (eng. *post-occupancy evaluation* - POE) [13]. Napredno prikupljanje podataka, uzorkovanje, promatranje, intervjuji, upitnik i primjena senzora prikazani su kao POE metode. Takve metode procjene uredskih zgrada općenito uključuju upitnike i *in situ* mjerjenja kvalitete unutarnjeg okružja na temelju zadovoljstva korisnika i produktivnosti [14].

Potreba zgrada za energijom diljem svijeta povećala se za 20 % između 2000. i 2017., a građevni sektor čini oko 30 % ukupne potrošnje energije [15]. Tri četvrtiny te energije upotrebljava se u komercijalnim i javnim zgradama [16]. Zahtjevi za grijanjem i hlađenjem komercijalnih zgrada navedeni su među glavnim parametrima koji utječu na energetske učinkovitosti [17]. Pokazalo se da poslovne zgrade, koje imaju najveću stopu potrošnje energije u sektoru komercijalnih zgrada, imaju visok unutarnji prirast topline [18]. Potrošnja energije po jedinici podne površine u potpuno prozračenim uredskim zgradama može biti 10-20 puta veća nego u stambenim zgradama [19]. Zelene poslovne zgrade imaju različita opterećenja grijanja i hlađenja

u skladu s klimatskim zonama [20]. S druge strane, prozirnost ovojnica zgrade povećala se od sredine dvadesetog stoljeća, što je dovelo do velikih energetskih opterećenja zbog grijanja i hlađenja, posebno u zelenim poslovnim zgradama [21, 22]. Postoje napredna sustavna rješenja o ovojnici zgrade kako bi se osigurala udobnost korisnika zelenih ureda, kao što su vanjska zaštita od sunca (zasjenjenje) koje ima odziv okoline u stvarnom vremenu na uvjete u okružju, dinamički sustav automatizacije s ugrađenim mikroprocesorima, napredni materijali, bežični senzori-aktuatori, dvostruka ovojnica s kontroliranom ventilacijom itd. [23]. S obzirom na to da parametar energije i atmosfera ima najvišu ocjenu u sustavima certificiranja zelene zgrade, očekuje se da će energetska svojstva ovojnica zgrade biti visoka. U tom kontekstu, izvedba ovojnica poslovnih zgrada nakon useljenja određena je simulacijskim istraživanjima. Na primjer, istraživanje pokazuje važnost simulacija ovojnica zgrada u smislu energetskih svojstava uredskih zgrada i udobnosti klime u zatvorenom prostoru za stanare [24]. Osim toga, energetski primjereno oblikovanje uredskih zgrada pridonosi poduzimanju energetskih mjera, povećava razinu udobnosti u zatvorenom prostoru, pruža estetske aspekte i osigurava optimizaciju troškova [25]. Oblak i orientacija zgrade znatno utječe na energetsku učinkovitost i toplinsku udobnost zgrade [26]. Omjer prozirnosti i položaj sustava prozora, kombinacija uređaja za zasjenjenje i učinkovite strategije otvaranja prozora imaju najbolja rješenja sa solarnom kontrolom ljeti, smanjenjem gubitka topline zimi i prirodnu ventilaciju. Napredni fasadni sustavi pružaju unutarnju i vanjsku kontrolu klime pomoću sustava automatizacije (termostat, senzor vjetra itd.) i poboljšavaju energetsku učinkovitost zgrade. Praćenje je važan parametar u pogledu kontrole ukupne učinkovitosti zgrade i zadovoljstva korisnika [27]. Mjere energetske učinkovitosti i periodično održavanje zelenih poslovnih zgrada tijekom faze naseljenosti mogu poboljšati svojstva zgrade [28]. Odabir materijala i pristup održivom građevnom materijalu u zelenim poslovnim zgradama također utječu na energetsku učinkovitost [29]. Pozornost bi trebalo usmjeriti prema tehničkim svojstvima građevnog materijala koji ne sadrži štetne tvari kao što su HOS (hlaplji organski spojevi) ili formaldehid niske energije [30]. Stoga, prema projektним odlukama, klimatskim karakteristikama i karakteristikama zgrade (ovojnica zgrade, razina unutarnjih dobitaka), unutarnja klimatska udobnost zelene poslovne zgrade postaje važna nakon useljenja. Jedna od najvećih energetskih studija POE-a pokazala je da je gustoća energije srednje uporabe zgrada LEED-a 33 % niža od prosječne gustoće energije tijekom potrošnje energije u komercijalnim zgradama u bazi podataka Ankete o potrošnji energije komercijalnih zgrada za poslovne zgrade [31]. Suprotno tome, neke studije o zelenim zgradama postavljaju pitanje pružaju li poslovne zgrade visokih učinkovitosti ugodno radno okruženje za svoje korisnike [32, 33]. Na primjer, istraživanje je pokazalo da zaposlenici zelenih uredskih zgrada imaju nisku razinu zadovoljstva zatvorenim sustavima kontrole klime i okružja [34]. Iako je u nekim istraživanjima istaknuto

zadovoljstvo korisnika zelene zgrade, broj podataka o percepciji i zadovoljstvu korisnika i dalje je ograničen [35]. Zadovoljstvo korisnika često nije uključeno kao dio mjerena održivosti. Međutim, procjena procesa nakon useljenja kako bi se odgovorilo na potrebe, aktivnosti i percepcije korisnika smatra se kritičnom. Uspjeh zelenih uredskih zgrada u postizanju projektnih ciljeva određen je energetskim svojstvima i zadovoljstvom korisnika [36, 37]. Ukratko, ispitivanje zelenih uredskih zgrada u razdoblju nakon useljenja važno je radi usporedbe karakteristika ovojnica zgrade i vrijednosti zadovoljstva korisnika.

2. Materijali i metode

2.1. Teorijska pozadina

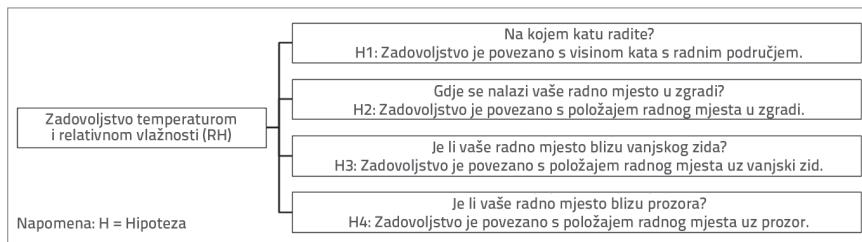
LEED sustav pojmovno obuhvaća niz sustava ocjenjivanja prilagođenih određenim vrstama zgrada [38]. Od 2019. godine u svijetu postoji 46.069 zgrada s LEED certifikatom i 94 poslovne zgrade s LEED-NC certifikatom. Iako postoje određeni napor, Turska nema prilagođen lokalni sustav certificiranja zelenih zgrada za poslovne zgrade. LEED je najčešći sustav certificiranja zelenih građevina, a BREEAM je drugi zajednički sustav certificiranja zelenih građevina u Turskoj (373 LEED, 13 LEED-NC ureda i 126 zgrada s certifikatom BREEAM) [39]. Unatoč sve većem zanimanju za ulaganja u zelene poslovne zgrade u Turskoj [40], nije bilo istraživanja usmjerenih na procjenu zelenih poslovnih zgrada nakon useljenja i zadovoljstva korisnika. Nadalje, nema pristupa podacima o očekivanim stvarnim vrijednostima energetskih svojstava na zelenoj poslovnoj zgradi u Turskoj. U skladu s tim, ovo istraživanje je važno za razvoj budućih zelenih poslovnih zgrada i istraživanja nakon njihova useljenja. U LEED sustavu certificiranja zelene zgrade parametar "energija i atmosfera" čini otprilike 40 % svih rezultata. Prema tablici 1., optimizacija energetskih svojstava u parametru "energija i atmosfera" ima značajan udio.

Tablica 1. LEED energija i sadržaj atmosfere [38]

Sadržaji energije i atmosfere	Novogradnja
Temeljno puštanje u rad energetskih sustava zgrade	preduvjet
Minimalna energetska svojstva	preduvjet
Temeljno upravljanje rashladnim sredstvom	preduvjet
Optimizacija energetskih svojstava	19 bodova
Obnovljiva energija na licu mjesta	7 bodova
Poboljšano puštanje u rad	2 boda
Poboljšano upravljanje rashladnim sredstvom	2 boda
Mjerenje i verifikacija	3 boda
Zelena snaga	2 boda
Ukupan broj bodova	35 bodova

2.2. Metodologija

U ovom istraživanju primjenjena je metoda u dva koraka u okviru parametra "energija i atmosfera". U početku je šest poslovnih zgrada s LEED-NC certifikatom iz Turske ocijenjeno u vezi sa značajkama njihovih ovojnica. Očekuje se da će zelene poslovne zgrade projektirane prema energetskim parametrima i parametrima atmosfere imati energetski učinkovita svojstva ovojnica. Cilj mu je odrediti ulogu klimatski kompatibilnih odluka o projektiranju ovojnica zelenih uredskih zgrada u vezi s energetskim svojstvima. Drugo, provedeno je istraživanje nakon useljenja kako bi se istražilo zadovoljstvo korisnika zelenih uredskih zgrada u Turskoj s klimom u zatvorenim prostorima. Šest uprava za zelene poslovne zgrade kao što su Gospodarska komora Izmir (ICC), Zgrada euroazijskog tunela O&M (ETOMB), Nova upravna zgrada Bursagaz (BNAB), Prokon-Ekon zgrada uprave grupe kompanija (PEGCAB), sjedište Eser Holdinga (EHH) i sjedište Turske udruge izvođača (TCAH) složili su se sudjelovati u istraživanju POE. Nadležni odjel ustanove objavio je upitnike usvojene odlukom 56497898-302.08.01 na internetu i dostavio odabranim zaposlenicima ureda u zelenim zgradama. Kasnije su informacije o valjanosti istraživanja nakon useljenja, u skladu sa znanstvenom etikom, dostavljena u zelene poslovne zgrade. Zatim su uprave zelenih uredskih zgrada obavijestene o razinama zadovoljstva i metodi sažetog cilja istraživanja. Rezultati ankete o zadovoljstvu nakon useljenja, provedene putem interneta između 6. svibnja i 6. lipnja 2019., analizirani su u Statističkom paketu za društvene znanosti (IBM SPSS Statistics). U ovom istraživanju odabrana su tri različita pitanja u okviru toplinske udobnosti / unutarnje temperature zraka u uredskom prostoru. Cilj je bio dobiti podatke o razini zadovoljstva temperaturom i relativnom vlagom (RH) na radnom mjestu te raznolikosti individualno prilagođenih ili kontroliranih komponenti toplinske udobnosti na radnom mjestu. Od zaposlenika zelene poslovne zgrade zatraženo je da brojem od 1 do 5 ocijene zadovoljstvo temperaturom i relativnom vlagom na radnom mjestu. Procjene nakon useljenja često ne uključuju mjesto korisnika u zgradi, [41]. Međutim, određivanje razine osobnog radnog mjeseta, osobne lokacije na radnom mjestu (jug, sjever, istok, zapad) i nalazi li se radno područje u blizini vanjskog zidnog prozora povećat će pouzdanost istraživanja i pružiti bolju ugodnost klime u zatvorenom prostoru. Da bi se utvrdilo kako korisnici zelenih ureda za izgradnju percipiraju unutarnju temperaturu zraka u zelenim uredskim zgradama, uvedene su hipoteze o odnosima između "pitanja toplinske udobnosti"–"osobne lokacije na radnom mjestu" i ispitane regresijskom analizom u IBM SPSS statistici. Model tog istraživanja prikazan je na slici 1. The Cronbachova alfa analiza pouzdanosti i unakrsno tablično objavljinje "pitanja toplinske udobnosti"–"osobna lokacija na radnom mjestu" provedena je u IBM SPSS Statistics.

Slika 1. Model istraživanja

2.3. Ispitivanje odabralih primjera

Odabrane poslovne zgrade s LEED-NC certifikatom imaju različite regije, različite klimatske zone, različite orientacije, različito oblikovanje i različita svojstva ovojnica. Kako bi se povećala relevantnost rezultata istraživanja i općih istraživanja, zelene poslovne zgrade ocjenjivane su u tri neovisne skupine prema klimatskoj zoni (slika 2.). Svaka skupina (Egejsko-ICC, Marmara-ETOMB, BNAB i Središnja Anatolija-PEGCAB, EHH, TCAH) uspoređena je unutar svoje klimatske zone.

U tablici 2. prikazane su karakteristike odabralih zelenih poslovnih zgrada. Energetska učinkovitost, dizajn, metode i mјere povećavaju važnost oblikovanja ovojnica u vezi s udobnošću korisnika. U tom

kontekstu, detaljne informacije LEED certificirane zgrade prema obliku zgrade, rasporedu ureda, oblikovanju ostakljenja ovojnica, zelenoj značajki, položaju i vrsti uređaja za zasjenjenje, komponenti fasade, fasadnom materijalu, energiji i udobnosti klime u zatvorenom prostoru prikazane su u Prilogu 6 (na kraju rada). Usporedba šest zelenih poslovnih zgrada prikazana je u tablici 3.

Slika 2. 1) Gospodarska komora Izmir; 2) Zgrada euroazijskog tunela O&M; 3) Nova upravna zgrada Bursagaz; 4) Upravna zgrada Prokon-Ekon Grupe tvrtki; 5) Sjedište Eser Holdinga; 6) Sjedište Turske udruženja turskih izvođača radova

Tablica 2. Karakteristike zgrada [6]

Značajka zgrade						
	ICC	ETOMB	BNAB	PEGCAB	EHH	TCAH
Regija	Egeja	Marmara	Marmara	Središnja Anatolija	Središnja Anatolija	Središnja Anatolija
Klimatske značajke	vruća i suha ljeta		ljeta su manje kišovita od crnomorske klime			temperaturna razlika između zime i ljeta uglavnom je vidljiva
	blage i kišovite zime		zime su toplijе od kontinentalne i hladnije od mediteranske klime			zime su kišovite ljeta su suha
Vrsta LEED (v2009)	BD +C: NC Zlato	BD +C: NC Zlato	BD +C: NC Platina	BD +C: NC Platina	BD +C: NC Platina	BD +C: NC Platina
Datum uvođenja certifikata	Travanj 2018.	Srpanj 2017.	Travanj 2017.	Veljača 2016.	Veljača 2011.	Svibanj 2014.
Održiva mjesto	19/26	24/26	25/26	19/26	25/26	22/26
Energija i atmosfera	22/35	13/35	28/35	31/35	24/35	19/35
Materijal i resursi	7/14	5/14	4/14	6/14	8/14	8/14
Kvaliteta okružja u zatvorenom prostoru	8/23	6/23	7/23	13/23	13/23	13/15
LEED ukupni ukupni bodovi	70	64	83	89	92	81

Tablica 3. Usporedba zelenih poslovnih zgrada u pogledu značajki ovojnica zgrade

Značajka ovojnice	ICC	ETOMB	BNAB	PEGCAB	EHH	TCAH
Oblik zgrade	kvadratni	pravokutni	kvadratni	pravokutni	pravokutni plan	pravokutni
	prizemlje + 7-katni	prizemlje + 2-katni	prizemlje + 7-katni	prizemlje + 5-katni	prizemlje + 4-katni	prizemlje + 4-katni
Izgled ureda	Pregradak i privatno					
Ovojnica-oblikovnost ostakljenja i zelena značajka	jednostruka fasada	dvostruka fasada	dvostruka fasada	jednostruka fasada	jednostruka fasada	dvostruka fasada
	Zavjesni zid	aluminijski klizni prozor	trostruko ostakljeni zavjesni zid	dvostruko ostakljenje	polu-reflektirajuće trostruko staklo	Prozirni zavjesni zid
	atrij	svjetlarnik	solarna rasvjeta	svjetlarnik	svjetlarnik	atrij
Položaj i vrsta uređaja za zasjenjenje	sjeverozapad jugozapad jugoistok	jugozapad sjeveroistok	sjeverozapad sjeveroistok jugozapad	jugozapad	zapad istok jug	sjeveroistok jugoistok jugozapad
	solarna nadstrešnica na razini krova	fiksni perforirani lim	PV staklo oblik mozaika	fiksne žaluzine	vertikal. uredaj za solarnu kontrolu fotonaponski paneli	fiksna metalna mreža od nehrđajućeg čelika
Komponenta fasade	vanjski sustav zavjesa	perforirani limovi	solarni paneli staklo u boji	aluminijski zavjesni zid	perforirane propusne ploče	metalna mreža od nehrđajućeg čelika
Zeleni materijal	da	da	da	da	da	da
Energetski učinkovit materijal	da	da	da	da	da	da
Sustav automatizacije	vjetar	-	kretanje i dnevno svjetlo	popunjeno, dnevno svjetlo i vrijeme	dnevno svjetlo kretanja i CO ₂	naseljenost, kretanje i dnevno svjetlo
Energetska učinkovitost	sustav solarnih zavjesa od tkanine	učinkovita rasvjeta	fotonaponski paneli	sustav automatizacije	fotonaponski paneli	dizajn ovojnice
Sustavi toplinske udobnosti	upravlјivi i visoki	visok	kontrola rasvjete	upravlјivi i visoki	upravlјivi i visoki	automatski prigušivači
Dnevna rasvjeta	da	da	da	da	da	da
Svježi zrak	da	da	da	da	da	da

2.4. Procjena oblikovnosti ovojnica zelenih poslovnih zgrada

Značajke ovojnica zelenih poslovnih zgrada prikazane su u tablici 4. Optička i termofizikalna svojstva ovojnica zgrade učinkovita su u određivanju količine topline koja prolazi kroz neprozirne i prozirne komponente. Unutarnji klimatski uvjeti, opterećenja grijanja i klimatizacije variraju ovisno o ukupnoj količini toplinskih gubitaka i dobitaka od ovojnica zgrade. Ovisno o zemljopisnom položaju Turske, troškovi grijanja zgrada na sjevernoj strani veći su od troškova hlađenja. Stoga je potrebno zadržati energiju koja će se koristiti za grijanje na najnižoj razini maksimalnom upotrebom Sunčeve topline zimi. Budući da se sjeverna fasada neće pregrijati ljeti, neće biti negativnog utjecaja na troškove hlađenja. Na južnom dijelu troškovi hlađenja ljeti su veći. U skladu s tim, solarni prirast topline mora se kontrolirati odabirom stakla s niskim porastom sunčeve topline (staklo s niskim koeficijentom povećanja sunčeve topline (SHGC), niska vrijednost g), dovoljno vidljive propusnosti (V_t), odgovarajuća razina svojstva dnevnog svjetla i indeks hladnoće ($D_x = V_t / SHGC > 1,0$).

Gospodarska komora Izmira (ICC), koja se nalazi u zoni vruće klime, ne može učinkovito koristiti sjeveroistočno pročelje, gdje je rashladno opterećenje manje, zbog oblika mjesta. Sjeverozapadna, jugozapadna i jugoistočna pročelja okružena su ulicama. Unatoč jednoslojnoj staklenoj fasadi, u ICC-u su slijedili strategiju oblikovanja kompatibilnog s klimom. Energetska svojstva održavaju se visokim korištenjem sustava vanjskih zavjesa koji je kontroliran automatski kao komponenta zasjenjenja. Solarno osjenjenje i senzori vjetra primjenjuju se u sustavu vanjskom zavjesa. Zbog činjenice da je ICC u vrućoj klimatskoj zoni, odabранo je staklo niske U vrijednosti. Budući da niski koeficijent povećanja Sunčeve topline (SHGC) znači bolju kontrolu te topline, SHGC stakla na fasadama niži je od 0,40 (0,34) kako bi se sprječilo pregrijavanje u ICC-u (ICC-ov $D_x > 1,0$). Odluke o izboru ostakljenja za ovojnici zgrade su ispravne. U ICC-ovoj strategiji projektiranja za klimu i zadovoljstvo korisnika primjenjeni su atrij i prozori sa širokim otvorenim prostorima za ventilaciju poprečnog protoka.

Zgrada Euroazijskog tunela O&M Building (ETOMB) i Novaupravna zgrada Bursagaz (BNAB), koje se nalaze u blagoj klimatskoj zoni,

Tablica 4. Značajke ovojnica [42]

	ICC	ETOMB, BNAB	PEGCAB, EHH, TCAH
Fenestracijski sustav-optička i termo fizička svojstva ovojnica zgrade			
Vrsta ostakljenja	Zavjesni zid	Aluminijski klizni prozor Trostruki ostakljeni zavjesni zid	Prozor s dvostrukim ostakljenjem, polureflektirajuće trostruko staklo, prozirni zavjesni zid
Termo fizičko-optičke vrijednosti (U vrijednost, W/m ² K)	U = 1,30	ETOMB U = 1,60 BNAB U = 1,60	PEGCAB U = 1,60 EHH U = 1,80 TCAH U = 1,66
Koefficijent povećanja sunčeve topline (SHGC-g)	0,34	ETOMB 0,44 BNAB 0,12	PEGCAB 0,43 EHH 0,46 - TCAH 0,42
Vidljiva propusnost (V _t)	0,49	ETOMB 0,71 BNAB 0,20	PEGCAB 0,71 EHH 0,50 - TCAH 0,70
Indeks hladnoće (D _x = V _t /SHGC)	1,44	ETOMB 1,61 BNAB 1,66	PEGCAB 1,65 EHH 1,08-TCAH 1,66
Strategija dnevnog svjetla	Solarni probir	Perforirani lim PV staklo	Fiksni louver, solarni upravljački uređaj, Metalna mreža
Strategija ventilacije	Jednostruka Operabilni prozori	Dvostruka koža Operabilni prozori	Jednostruka koža, dvostruka koža Operabilni prozori
Sustav solarne kontrole			
Najčešće su komponente toplinske udobnosti	25,5 % operabilnih prozora, 21,6 % Jedinica za klimatizaciju soba, 20,6 % komponente sjenila za sjenčanje prozora	24,1 % prozorske rolete ili komponente sjenčanja, 17,2 % sobni klima-uredaj jedinica, 13,8 % operabilni prozori	24,5 % operabilnih prozora, 18,9 % soba klima-uredaj, 18,2 % prozorske rolete ili komponente sjenčanja
Strategija solarne kontrole			
Kontrolni položaj fasade	sjeverozapadni, jugozapadni, jugoistočni	sjeverozapad, jugozapad, sjeveroistok	zapad, istok, jug, sjeveroistok, jugoistok, jugozapad
Komponenta fasade (fiksna ili pomična)	Operabilan	Fiksirane	Fiksirane
Vrsta smjera	Vodoravan	Vodoravan	Vodoravno, Okomito
Postotak prozirne površine (omjer prozirnosti)			
Sjever	-	-	EHH 23 %
Zapad	-	-	EHH 21 %
Jug	-	-	EHH 32 %
Istok	-	-	EHH 23 %
Sjeverozapad	ICC 63 %	ETOMB 30 %, BNAB 80 %	PEGCAB 63 %, TCAH 5 %
Jugozapad	ICC 90 %	ETOMB 70 %, BNAB 80 %	PEGCAB 80 %, TCAH 30 %
Jugoistok	ICC 60 %	ETOMB 90 %, BNAB 70 %	PEGCAB 61 %, TCAH 50 %
Sjeveroistok	ICC 0 %	ETOMB 70 %, BNAB 80 %	PEGCAB 23 %, TCAH 60 %

ne mogu zbog smjera lokacije učinkovito koristiti jugoistočnu fasadu, gdje je opterećenje za grijanje manje. Zahvaljujući dvoslojnim staklenim fasadama, u ETOMB-u i BNAB-u slijedili su strategiju projektiranja kompatibilnu s klimom. Energetska učinkovitost održavaju se visokim korištenjem različitih fiksnih komponenti zasjenjenja. Zbog činjenice da su ETOMB i BNAB u blagoj zoni, odabранo je staklo niske U vrijednosti. ETOMB-ov SHGC stakla koja su na fasadama iznosi između 0,40-0,55 (0,44), što je prikladno za blagu klimu. Međutim, BNAB-ov SHGC niže je od 0,40 (0,12). U međuvremenu, zbog BNAB-ove niske vrijednosti V_t, BNAB ima bolji D_x.

Upaljna zgrada grupe tvrtki Prokon-Ekon (PEGCAB), sjedište Eser Holdinga (EHH) i sjedište Turske udruge izvođača (TCAH) nalaze se u zoni kontinentalne klime. Dok TCAH ima dvostruku

ovojnici, PEGCAB i EHH imaju jednostrukе ovojnici. Energetska učinkovitost održava se visokim korištenjem različitih fiksnih komponenti zasjenjenja. Sunčevu svjetlost treba koristiti što je više moguće u zatvorenom prostoru zimi. Zbog činjenice da se njihova vanjska temperatura zraka mijenja značajno tijekom cijele godine, odabранo je staklo niske U vrijednosti i srednje razine vrijednosti SHGC-a. U zgradi PEGCAB-EHH-TCAH, SHGC stakla na fasadama je između 0,40 do 0,55 što je prikladno za kontinentalnu klimu. Međutim, EHH ima nižu vrijednost V_t od PEGCAB-TCAH. Stoga PEGCAB i TCAH imaju bolji D_x. Iako većina fasada PEGCAB-EHH-TCAH-a ima visok omjer prozirne površine, njihove komponente zasjenjenja nisu dovoljne za odgovor na zadovoljstvo korisnika, temperaturu i razinu RT-a.

3. Rezultati istraživanja

Za mjerjenje pouzdanosti podataka istraživanja primjenjuju se visokokvalitetni testovi. Lee Cronbach je 1951. godine razvio Alfa metodu, koja se često navodi kao referentni indeks pouzdanosti testa. Alfa koja ima vrijednost između 0-1 je funkcija duljine ispitivanja. Kako se povećava duljina ispitivanja, pouzdanost ispitivanja povećava se neovisno o homogenosti [43]. Kao rezultat analize pouzdanosti utvrđeno je da je Cronbachova alfa-vrijednost POE istraživanja 0,956. Budući da je Cronbachov koeficijent pouzdanosti alfa (α) između 0,80 i 1,00, upućuje na to da je ljestvica visoko pouzdana.

Regresijska analiza, kojom se koristi u mnogim područjima kao što su inženjerstvo i arhitektura, primjenjuje se za određivanje odnosa između različitih varijabli i izradu predviđanja i politika [44]. Regresijska analiza primjenjuje se za mjerjenje odnosa između dvije ili više varijabli [45]. U regresijskoj analizi rezultirajuća varijabla (zadovoljstvo s toplinskom udobnosti) ovisna varijabla. Kako bi se utvrdio razlog promjena u ovisnoj varijabli, uspostavlja se odnos s neovisnim varijablama (pitanja o osobnoj lokaciji na radnom mjestu). Prema tablici 5., uspostavljen je regresijski model kojim se testira ovisnost položaja radnog mjesta i toplinska udobnost. On je statistički značajan, a vrijednost je između 0,045 i 0,039 < 0,05. Vrijednosti koeficijenata manje od 0,05 podržavaju hipoteze odnosa. Kapacitet objašnjenja četiri varijable u modelu je 39 % i 41 %.

Tablica 5. Rezultati regresijske analize toplinske udobnosti i lokacije pojedinca na radnom mjestu

Toplinska udobnost Položaj radnog mjes	Koliko ste zadovoljni temperaturom na svojem radnom mjestu?			Koliko ste zadovoljni relativnom vlagom na svojem radnom mjestu?		
Pitanja o osobnoj lokaciji na radnom mjestu	Prilagođeni R kvadrat	ANOVA Regresija značajna	Koeficijenti	Prilagođeni R kvadrat	ANOVA Regresija značajna	Koeficijenti
Na kojem katu radite?	0,39	0,045	0,030	0,41	0,039	0,006
Gdje se nalazi vaše radno mjesto u zgradici?			0,038			0,040
Je li vaše radno mjesto blizu vanjskog zida?			0,042			0,045
Je li vaše radno mjesto blizu prozora?			0,033			0,037

Tablica 6. Broj sudionika šest zelenih poslovnih zgrada i postotak sudjelovanja

Zelene poslovne zgrade	Broj sudionika	Postotak sudjelovanja [%]
Gospodarska komora Izmira (ICC)	68	70
Zgrada O&M tunela Eurasia (ETOMB)	52	65
Nova upravna zgrada Bursagaza (BNAB)	53	45
Upravna zgrada Prokon-Ekon Grupe (PEGCAB)	75	62
Sjedište Eser Holdinga (EHH)	65	48
Sjedište Udruge turskih izvođača radova (TCAH)	56	46

3.1. Analiza sudjelovanja u anketi

Šest različitih korisnika poslovnih zgrada s LEED-NC certifikatom sudjelovalo je u ocjenjivanju nakon useljenja. Sve zelene poslovne zgrade koje su uključene u ispitivanje zgrade su sjedišta tvrtki. Ukupan broj sudionika je 369, a prosječni postotak sudjelovanja je 56 % (tablica 6.).

3.2. Analiza položaja na radnom mjestu sudionika

Većina sudionika u zelenim poslovnim zgradama radi na drugom katu (ukupno 32,6 %). Omjeri položaja na radnom mjestu u zelenim uredskim zgradama mijenjaju se po svakom smjeru (ukupni prosjeci: sjever 18,4 % - jug 26,09 % - istok 23,91 % - zapad 31,16 %). Postotak potvrđnih odgovora ("Da") za pitanje o radnom mjestu korisnika u blizini vanjskog zida prosječno je 54,35 %. Osim toga, postotak odgovora "da" na pitanje radnog mjeseta korisnika u blizini prozora prosječno je 75,36 %. Detaljni rezultati navedeni su u Prilogu 7.

3.3. Analiza zadovoljstva uvjetima udobnosti

Kada se korisnici ureda u zelenoj zgradi ispitani u kontekstu temperature i relativne vlažnosti (eng. *Relative Humidity - RH*) na radnom mjestu, razine zadovoljstva temperaturom nakon useljenja i relativne vlažnosti na radnim mjestima pokazuju

Tablica 7. Postotci komponenti toplinske udobnosti

Komponente toplinske udobnosti	Zelene poslovne zgrade	ICC [%]	BNAB, ETOMB [%]	PEGCAB, EHH, TCAH [%]	Opće stope korištenja [%]
Prozorske rolete ili komponente osjenčenja prozora	20,6	24,1	18,2		19,2
Operabilni prozori	25,5	13,8	24,5		24,0
Termostat	7,8	13,8	10,9		10,4
Prijenosni grijач	2,0	0,0	2,6		2,3
Trajni grijач	2,0	3,4	1,3		1,6
klima-uređaji u prostoriji	21,6	17,2	18,9		19,4
Prijenosni ventilator	1,0	0,0	1,3		1,2
Stropni ventilator	1,0	0,0	0,0		0,2
Podesiva ventilacija na zidu ili stropu	7,8	3,4	5,0		5,5
Otvoreno prema unutarnjosti	6,9	10,3	12,9		11,3
Vrata prema napolje (vrtna terasa itd.)	0,0	13,8	3,3		3,2
Nijedna	3,9	0,0	1,0		1,6

Tablica 8. Rezultati uzrokovani osobne lokacije na radnom mjestu i pitanja o toplinskoj udobnosti

Lokacija radnog mjesta	ICC	ETOMB, BNAB	PEGCAB, EHH, TCAH
Na kojem katu radite?	Radni prostori su između -3 i 5 katova. Većina sudionika radi na drugom katu (ukupno 32,6 %).		
Gdje se nalazi vaše radno mjesto u zgradi?	jug (30,2 %) najmanje sjever (14,0 %)	zapad (42,9 %) najmanje istok-jug (14,3 %)	Maksimalni zapad (31,8 %) Najmanje sjever (20,5 %)
Je li vaše radno mjesto blizu vanjskog zida?	nema visoke stope (55,8 %)	Odgovor „Da“ visoki postotak (85,7 %)	Odgovor „Da“ visoki postotak (56,8 %)
Je li vaše radno mjesto blizu prozora?	Odgovor „Da“ visoki postotak (69,8 %)	Odgovor „Da“ visoki postotak (100,0 %)	Odgovor „Da“ visoki postotak (76,1 %)
Koliko ste zadovoljni temperaturom na svom radnom mjestu?	(+) 2. kat (100,0 %) (+) istok (62,45 %), i zapad (70,75 %) (-) jug (34,65 %), sjever (41,65 %)	(+) 2. kat (100,0 %) (+) sjever, istok (100,0 %) (-) zapad (33,3 %) (+) ne u blizini vanjskog zida (100,0 %)	(+) prizemlje 1. kat (98,0 %) (+) jug (91,0 %) (-) sjever (13,9 %) (+) uz vanjski zid (93,0 %) (+) biti pored prozora (94,75 %)
Koliko ste zadovoljni relativnom vlagom na svom radnom mjestu?	(+) nije u blizini prozora (61,6 %)		
(+) najzadovoljniji, (-) najnezadovoljniji			

proporcionalni grafikon. Detaljni rezultati navedeni su u Prilogu 7. Prema tablici 7., komponente toplinske udobnosti kojima se obično služe korisnici zelene poslovne zgrade jesu prozorske rolete ili komponente zasjenjenja (19,2 %), operabilni prozori (24,0 %) i klima-uređaji u prostoriji (19,4 %).

Prema tablici 8., razine zadovoljstva ICC-a poslije useljenja s temperaturom i relativnom vlažnosti na radnim mjestima pokazuju da su najnezadovoljniji dijelovi zelene poslovne zgrade na jugu (34,65 %) i sjeveru (41,65 %). Iako su staklo visokih učinkovitosti i operabilna komponenta zasjenjenja korišteni u ICC-u, razina zadovoljstva korisnika niska je u južnom dijelu zgrade zbog visokog postotka prozirne površine

zgrade ICC-a. Ako se u južnom dijelu primjenjuju odluke glede projektiranja temeljene na klimi s niskim omjerom prozirnosti, povećat će se razina zadovoljstva glede temperature i relativne vlažnosti na radnim mjestima za zelene uredske zgrade nakon useljenja. U zgradi Etomb-BNAB razina zadovoljstva u vezi s temperaturom i relativnom vlažnosti na radnim mjestima pokazuje da je najviše najnezadovoljnijih za zapadni dio zelenih uredskih zgrada (33,3 %). Iako su ostakljenja i komponente zasjenjenja visoke učinkovitosti na jugozapadnim i jugozapadno-sjeverozapadnim fasadama BNAB zgrade, zapadni dijelovi imaju nisku razinu zadovoljstva zbog fiksnih komponenti horizontalnog zasjenjenja. Unatoč činjenici da su

sustavi solarne kontrole korišteni u fasadama, zadovoljstvo korisnika negativno je zbog visokog omjera površine prozirnosti na jugozapadu i sjeverozapadu. Ako se na fasadama preferiraju komponente za zasjenjenje operabilnih osjenčanja, povećat će se razina zadovoljstva zelenom uredskom zgradom nakon useljenja u pogledu temperature i relativne vlažnosti na radnim mjestima. Prema rezultatu ankete, uočeno je da se očekivane učinkovitosti odabranih ovojnica svih zelenih poslovnih zgrada ne podudaraju tijekom razdoblja nakon useljenja. Učinak klime naročito je naglašen u različitosti zadovoljstva zaposlenika s temperaturom i relativnom vlažnosti s obzirom na radna područja pojedinih regija. Na primjer, broj sunčanih dana tijekom cijele godine u zgradi ICC-u veći je od PEGCAB-a, EHH-a i TCAH-a. To se odražava u niskoj razini zadovoljstva s temperaturama u južnom dijelu ICC zgrade (34,65 %) i u sjevernom dijelu zgrade PEGCAB-EHH-TCAH (13,9 %). Razine zadovoljstva u zatvorenom prostoru variraju zbog klimatskih razlika među regijama. Pozicioniranjem prozora i komponenti zasjenjenja može se postići povećanje postotka zadovoljstva temperaturom.

4. Zaključak

Procjena nakon useljenja (POE) nudi detaljnu metodologiju za analizu poslovnih zgrada LEED-NC-a koje se nalaze u Turskoj. POE je učinkovita metoda za određivanje razine zadovoljstva korisnika i poboljšanje učinkovitosti zgrade. Ovaj se rad temelji na istraživanju nakon useljenja u odabranim zelenim uredskim zgradama. Postoje pitanja koja otkrivaju razinu zadovoljstva klimom u zatvorenom prostoru. Kako bi se obradili rezultati istraživanja zadovoljstva nakon useljenja, ispitane su značajke ovojnica zelenih uredskih zgrada prema parametru energije i atmosferе. Rezultat ankete i ispitivanja pokazao je da su postotci zadovoljstva uvjetima udobnosti klime u zatvorenom prostoru i odluka o značajkama ovojnica važne za POE učinkovitosti zgrade i zadovoljstva korisnika. Omjer neprozirno-prozirno i odabir materijala u izvedbi fasade utjecali su na razinu zadovoljstva zelenim poslovnim zgradama u istim i različitim klimatskim zonama (Egejsko-ICC, Marmara-ETOMB, BNAB i Središnja Anatolija-PEGCAB, EHH, TCAH). Zelene poslovne zgrade u istoj klimatskoj zoni imaju slične razine zadovoljstva.

LITERATURA

- [1] Doran, R., Böhm, G., Pfister, H.R., Steentjes, K., Pidgeon, N.: Consequence evaluations and moral concerns about climate change: Insights from nationally representative surveys across four European countries, *Journal of Risk Research*, 22 (2019), pp. 610–626. doi:10.1080/13669877.2018.1473468
- [2] Gobin, C.: *Successful Building Using Ecodesign*, First edition, CRC Press, 2018.
- [3] Akande, A., Cabral, P., Gomes, P., Casteleyn, S.: The Lisbon ranking for smart sustainable cities in Europe, *Sustainable Cities and Society*, 44 (2019), pp. 475–487. doi: 10.1016/j.scs.2018.10.009
- [4] Zhang, C., Cui, C., Zhang, Y., Yuan, J., Luo, Y., Gang, W.: A review of renewable energy assessment methods in green building and green neighborhood rating systems, *Energy and Buildings*, 195 (2019), pp. 68–81. doi:10.1016/j.enbuild.2019.04.040
- [5] Wuni, I.Y., Shen, G.Q., Osei-Kyei, R.: Scientometric review of global research trends on green buildings in construction journals from 1992 to 2018, *Energy and Buildings*, 190 (2019), pp. 69–85. doi:10.1016/j.enbuild.2019.02.010
- [6] LEED v4 for building design and construction, <https://www.usgbc.org/resources/leed-v4-building-design-and-construction-current-version>, (20.10.2020).

Odluke o izvedbi ovojnica-ostakljenja i popunjenošti zelene poslovne zgrade trebaju se donositi prema njihovim klimatskim značajkama.

Upitnikom "Pitanja o osobnoj poziciji na radnom mjestu" i "pitanja toplinske udobnosti" u unakrsnim tablicama utvrđeno je kako korisnici percipiraju temperaturu zraka u zatvorenom prostoru u zelenim uredskim zgradama. Dobiveni podaci iz upitnika pokazali su da se pozicija na osobnom radnom mjestu i udobnost klime u zatvorenom prostoru ne bi trebale razmatrati odvojeno.

Energetska učinkovitost ovojnica u zelenim poslovnim zgradama je značajna. Toplinska učinkovitost ovojnice mora biti kompatibilna s klimom jer je unutarnji toplinski prirast uredskih zgrada visok čak i u umjerenim regijama. Prilikom odabira vrste ostakljenja za ovojnici treba dati prednost niskoj vrijednosti koeficijenta dobitka sunčeve topline (SHGC). Činjenica da vrijednosti vidljive propusnosti (V_t) i indeksa hladnoće (D_x) i omjer prozirnosti ostakljenja prikladni za klimu, pozitivno utječe na ukupnu energetsku učinkovitost.

U Turskoj je izvedba zelenih uredskih fasada dobila na važnosti glede energetske učinkovitosti. U zelenim uredskim zgradama visokih učinkovitosti, solarna kontrola postiže se ne samo izborom tipa ostakljenja već i sustavima uređaja za upravljanje solarnim utjecajem. Komponente zasjenjenja, posebno one operativne, pozitivno utječu na zadovoljstvo korisnika i energetsku učinkovitost. Ovojnica zgrade i kvaliteta zraka u zatvorenom prostoru mogu osigurati znatne uštede energije u zelenim poslovnim zgradama. Međutim, potrebna su daljnja istraživanja POE-a za praćenje sustava automatizacije temperature i vlažnosti u stvarnom vremenu. Ovo istraživanje bit će vodič za povećanje energetskih učinkovitosti i zadovoljstva korisnika zelenih poslovnih zgrada u Turskoj procjenama nakon useljenja.

Zahvale

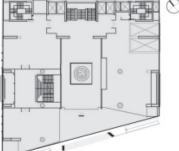
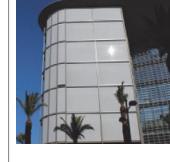
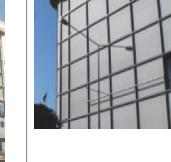
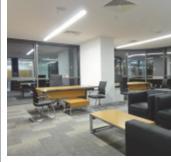
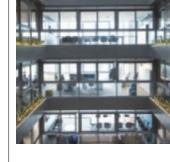
Autori žele izraziti zahvalnost osoblju u Gospodarskoj komori Izmiria, zgradi Euroazijskog tunela O&M, Novoj upravnoj zgradi Bursagaz, Upravi zgrade Prokon-Ekon Grupe, sjedištu Eser Holdinga i upravi sjedišta Turske udruge izvođača na doprinosu u provedbi ankete. Autori se također zahvaljuju Sveučilištu Gazi.

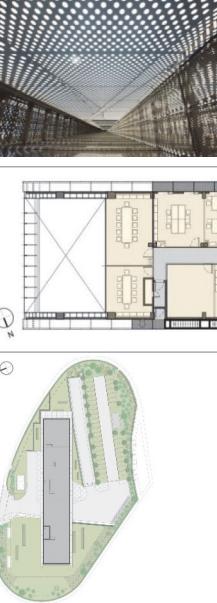
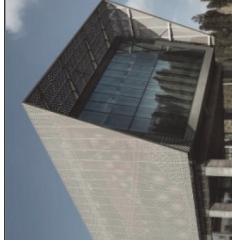
- [7] Amiri, A., Ottelin, J., Sorvari, J.: Are LEED-certified buildings energy-efficient in practice? *Sustainability*, 11 (2019), 1672. doi:10.3390/su11061672
- [8] Meir, I.A., Garb, Y., Jiao, D., Cicelsky, A.: Post-occupancy evaluation: An inevitable step toward sustainability, *Advances in Building Energy Research*, 3 (2009), pp. 189-219. doi:10.3763/aber.2009.0307
- [9] Andargie, M.S., Azar, E.: An applied framework to evaluate the impact of indoor office environmental factors on occupants' comfort and working conditions, *Sustainable Cities and Society*, 46 (2019), 101447. doi:10.1016/j.scs.2019.101447
- [10] Innovative workplaces: Benefits and best practices, www.gsa.gov/cdnstatic/Innovative_Workplaces-508_R2OD26_0Z5RDZ-i34K-pR.pdf, (20.10.2020).
- [11] Höjer, M., Mjörnell, K.: Measures and steps for more efficient use of buildings, *Sustainability*, 10 (2018), 1949. doi:10.3390/su10061949
- [12] Ozturk, Z., Arayici, Y., Coates, S.P.: Post occupancy evaluation (POE) in residential buildings utilizing BIM and sensing devices: Salford energy house example, www.usir.salford.ac.uk/id/eprint/20697/1/105_Ozturk.pdf, (20.10.2020).
- [13] Zimring, C.M., Reizenstein, J.E.: Post-occupancy evaluation: An overview, *Environment and Behavior*, 12 (1980), pp. 429-450. doi:10.1177/0013916580124002
- [14] Li, P., Froese, T.M., Brager, G.: Post-occupancy evaluation: State-of-the-art analysis and state-of-the-practice review, *Building and Environment*, 133 (2018), pp. 187-202. doi:10.1016/j.buildenv.2018.02.024
- [15] REN21, Renewables 2019 Global Status Report, Paris, 2019.
- [16] Anderson, J.E., Wulffhorst, G., Lang, W.: Energy analysis of the built environment—A review and outlook, *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 44 (2015), pp. 149-158. doi:10.1016/j.rser.2014.12.027
- [17] Harmati, N.L., Folić, R.J., Magyar, Z.: Energy performance modelling and heat recovery unit efficiency assessment of an office building, *Thermal Science*, 19 (2015), pp. 865-880. doi:10.2298/TSCI140311102H
- [18] Gauvrit, J., Caucheteux, A., Lecoeuche, S.: Uncertainty Propagation of Internal Heat Gains for Building Thermal Behaviour Assessment: Influence of Spatial Distribution, *Building Simulation* 2019, Rome, 2019.
- [19] Wan, K.K., Li, D.H., Liu, D., Lam, J.C.: Future trends of building heating and cooling loads and energy consumption in different climates, *Building and Environment*, 46 (2011), pp. 223-234. doi:10.1016/j.buildenv.2010.07.016
- [20] Rahman, H., Han, H.: Correlation of ventilative cooling potentials and building energy savings in various climatic zones, *Energies*, 12 (2019), 968. doi:10.3390/en12060968
- [21] Çolak, B.B., İlerisoy, Z.Y., Soyluk, A.: Evaluation of Facade Design Parameters Over Office Buildings; Example of Ankara/Turkey, *International Design and Engineering Symposium (IDES'19)-Sustainability, Innovation, Production*, Izmir, pp. 540-547, 2019.
- [22] Elkhayat, Y.O., Ibrahim, M.G., Ali, A.A.M.: An Integrated Assessment of the High-performance Glazing Systems in the Office Buildings. 2019 Advances in Science and Engineering Technology International Conferences, Dubai, 2019.
- [23] Saroglou, T., Theodosiou, T., Givoni, B., Meir, I.A.: A study of different envelope scenarios towards low carbon high-rise buildings in the Mediterranean climate-can DSF be part of the solution? *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 113 (2019), 109237. doi:10.1016/j.rser.2019.06.044
- [24] Huang, Y., Niu, J.L., Chung, T.M.: Comprehensive analysis on thermal and daylighting performance of glazing and shading designs on office building envelope in cooling-dominant climates, *Applied Energy*, 134 (2014), pp. 215-228. doi:10.1016/j.apenergy.2014.07.100
- [25] Kwon, M., Remøy, H., Van Den Dobbelsteen, A.: User-focused office renovation: a review into user satisfaction and the potential for improvement, *Property Management*, 37 (2019), pp. 470-489. doi:10.1108/PM-04-2018-0026
- [26] Lapisa, R.: The effect of building geometric shape and orientation on its energy performance in various climate regions, *International Journal*, 16 (2019), pp. 113-119. doi:10.21660/2019.53.94984
- [27] Neves, L.O., Melo, A.P., Rodrigues, L.L.: Energy performance of mixed-mode office buildings: Assessing typical construction design practices, *Journal of Cleaner Production*, 234 (2019), pp. 451-466. doi:10.1016/j.jclepro.2019.06.216
- [28] Thomas, A., Menassa, C.C., Kamat, V.R.: A systems simulation framework to realize net-zero building energy retrofits, *Sustainable Cities and Society*, 41 (2018), pp. 405-420. doi:10.1016/j.scs.2018.05.045
- [29] Ahmad, T., Aibinu, A.A., Stephan, A., Chan, A.P.: Investigating associations among performance criteria in Green Building projects, *Journal of Cleaner Production*, 232 (2019), pp. 1348-1370. doi:10.1016/j.jclepro.2019.06.013
- [30] Wilkinson, S.J., Reed, R., Jailani, J.: User Satisfaction in Sustainable Office Buildings: A Preliminary Study, 17th Pacific Rim Real Estate Society Annual Conference, Gold Coast, 2011.
- [31] Newsham, G.R., Mancini, S., Birt, B.J.: Do LEED-certified buildings save energy yes, but, *Energy and Buildings*, 41 (2009), pp. 897-905. doi:10.1016/j.enbuild.2009.03.014
- [32] Ornetzeder, M., Wicher, M., Suschek-Berger, J.: User satisfaction and well-being in energy efficient office buildings: Evidence from cutting-edge projects in Austria, *Energy and Buildings*, 118 (2016), pp. 18-26. doi:10.1016/j.enbuild.2016.02.036
- [33] Schakib-Ekbatan, K., Cakici, F.Z., Schweiker, M., Wagner, A.: Does the occupant behavior match the energy concept of the building?—Analysis of a German naturally ventilated office building, *Building and Environment*, 84 (2015), pp. 142-150. doi:10.1016/j.buildenv.2014.10.018
- [34] Mahdavi, A., Kabir, E., Mohammadi, A., Lambeva, L.: Occupants Evaluation of Indoor Climate and Environmental Control Systems in Office Buildings, *Indoor Air 2008 Conference*, Copenhagen, 2008.
- [35] Geng, Y., Ji, W., Wang, Z., Lin, B., Zhu, Y.: A review of operating performance in green buildings: Energy use, indoor environmental quality and occupant satisfaction, *Energy and Buildings*, 183 (2019), pp. 500-514. doi:10.1016/j.enbuild.2018.11.017
- [36] Turpin-Brooks, S., Viccars, G.: The development of robust methods of post occupancy evaluation, *Facilities*, 24 (2006), pp. 177-196. doi:10.1108/02632770610665775
- [37] Kwon, M., Remøy, H., van den Dobbelsteen, A., Knaack, U.: Personal control and environmental user satisfaction in office buildings: Results of case studies in the Netherlands, *Building and Environment*, 149 (2019), pp. 428-435. doi:10.1016/j.buildenv.2018.12.021
- [38] Kibert, C.J.: Sustainable Construction: Green Building Design and Delivery, Fourth edition, John Wiley & Sons, 2016.
- [39] The Green Building Information Gateway, www.gbig.org/places/8194, (20.10.2020).

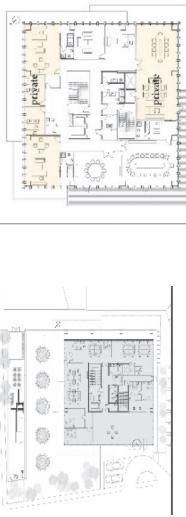
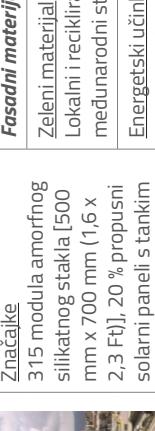
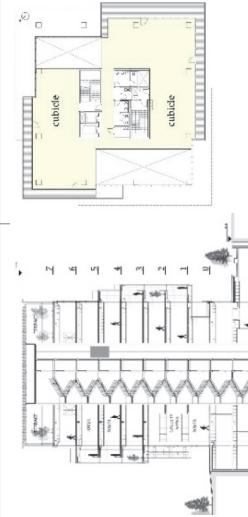
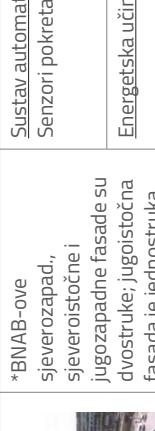
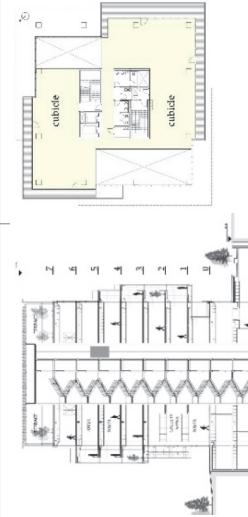
- [40] Toğan, V., Thomollari, X.: Credit Success Rates of Certified Green Buildings in Turkey. Technical Journal, 31 (2020), pp. 10063-10084. doi:10.18400/tekderg.449251
- [41] Fowler, K.M., Rauch, E.M., Henderson, J.W., Kora, A.R.: Re-assessing green building performance: A post occupancy evaluation of 22 GSA buildings. Pacific Northwest National Lab. (PNNL), Richland, WA (United States), 2010.
- [42] American Society of Heating Refrigerating and Air Conditioning Engineers, Handbook: Fundamentals (Chapter 15, Fenestration), Atlanta GA, 2017.
- [43] Tavakol, M., Dennick, R.: Making sense of Cronbach's alpha, International Journal of Medical Education, 2 (2011), pp. 53-55. doi:10.5116 %2Fijme.4dfb.8dfd
- [44] Wu, H., Jiao, H., Yu, Y., Li, Z., Peng, Z., Liu, L., Zeng, Z.: Influence factors and regression model of urban housing prices based on internet open access data, Sustainability, 10 (2018), 1676. doi:10.3390/su10051676
- [45] George, D., Mallory, M.: Using SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, Fourth edition, Allyn & Bacon, 2003.

Prilozi

Prilog 1. Gospodarska komora Izmira (MKS)

Vrsta LEED: (v2009) BD + C: NC Gold Datum izdavanja certifikata: travanj 2018. Održiva mjesta: 19/26 - Energija i atmosfera: 22/35 - Materijal i resursi: 7/14 - Kvaliteta unutarnjeg okoliša: 8/23 - LEED Ukupni bodovi 70					
Oblik zgrade	Tlocrt prizemlja	Dizajn ostakljenja ovojnica i zelena značajka	Položaj i vrsta uređaja za zasjenjenje	Komponenta fasade	Energetski učinkovit projekt, metode i mjere
					<p>Fasadni materijal <u>Zeleni materijal</u> Lokalno reciklirani materijali, mramor, staklo –za zaštitu od sunca</p> <p>Energetski učinkovit materijal Toplinski izolirana klizna vrata, aluminijска stolarja i sustavi kliznih prozora u galeriji</p>
Kvadratni Prizemlje	Odjeljci i privatno	Jednostruka fasada	Sjeverozapad, zaštita od sunca	Fiksni profil staklene ploče	Energija
					<p>Sustav automatizacije Vanjske zavjese integrirane u automatizaciju zgrada i podržane senzorima vjetra.</p> <p>Energetska učinkovitost Fotonaponski (PV) paneli Sustav solarnih zavjesa od tkanine kontrola rasvjete, štedi do 70 % u troškovima hlađenja.</p>
korišteni su uređaji za sjenčanje ostalih fasada + 7-katni	Odjeljci	Zavjesni zid	Jugozapad, zaštita od sunca + strehe na razini krova	Automatski vanjski zavjesni sustav	Udobnost klime u zatvorenom prostoru
Sjeveroistočna fasada nema nikakav uređaj za sjenčanje. Zbog sunčanih ljetnih mjeseci i smjera dolaska svjetlosti, korišteni su uređaji za zasjenjenje ostalih fasada.					<p>Sustavi topilinske udobnosti Upravljive visoke top. učinkovitosti</p> <p>Dnevno svjetlo 75 % raspoloživog prostora može imati koristi od dnevnog svjetla kroz atrij.</p> <p>Sujež zrak Ulaz veći od brzine navedene u ASHRAE standardima</p>
	Privatan	Atrij	Jugoistok, zaštita od sunca	Vanjska zavjesa-detalji sustava	

Oblast zgrade	Tlocrt ureda	Dizajn ostakljenja ovojnica i zelena značajka	Položaj i vrsta uređaja za zasjenjivanje	Komponenta fasade	Energetski učinkovit projekt, metode i mjeru
Odruživa mjesto: 24/26 - Energija i atmosfera: 13/35 - Materijali resursi: 5/14 - Kvaliteta unutarnjeg okoliša: 6/23 - LEED Ukupni bodovi: 64					Fasadi i materijal Zeleni materijal Ponovno upotrijebljeni i reciklirani materijali Energetski učinkovit i materijal Perforirani limovi pružaju zaštitu od sunca
Pravokutni tlocrt					Energija Sustav automatizacije Mehanička oprema s obzirom na međunarodne standarde Energetska učinkovitost Pružanje učinkovite rasvjete
Aluminijski klizni prozor					Udobnost klime u zatu, prost Toplinski sustavi udobnosti Visoke toplinske učinkovitosti Dnevno svjetlo Perfo. limovi pružaju vizual. udobnost u smislu korisnič. iskustva.
Prizemlje + 2 katnii	Kabinati privatno	Dimnjak/otvor za dnevno svjetlo			Svjež zrak Ulaz već od međunar. normi za svj. zrak

Tlocrt zgrade	Tlocrt ureda	Projekt ostakljivanja oujinice i zelena značajka	Položaj i vrsta uređaja za zasjenjenje	Komponenta fasade	Energetski učinkovit projekt, metode i mjeru
Kvadratni tlocrt	Privatan		 	Značajke 3115 modula amorfogn slikatnog stakla [500 mm x 700 mm (16 x 2,3 Ft)], 20 % propusni solarni paneli s tankim sloj jugozapadno, fotonaponsko staklo u obliku mozaika i obojeno staklo	Fasadni materijal Zeleni materijal Lokalni i reciklirani materijali, međunarodni standardi zelene gradnje Energetski učinkovit materijal Debljine izolacije i toplinska vodljivost stakla iznad lokalnih propisa, prema kriterijima ASHRAE 90.1-2007 Energija
	Dvostruka fasada		 	Sjeverozapadno, fotonaponsko (PV) staklo u obliku mozaika	*BNAB-ove sjeverozapad., sjeveristočne i jugozapadne fasade su dvostruke, jugistočna fasada je jednostruka *BNAB-ova jugistočna fasada nema nikakav uređaj za zasjenjenje.
	Kabina		 	BIPV sustav ostakljjenja Sjeveristočno, fotonaponsko staklo u obliku mozaika	Toplinski sustav u udobnosti komponente zasjenjenja nastaju izračunav udobnim unutarnim prostora s kontrolom svjetla.
Prizmije + 7-katni	Kabina			Paransa solarna rasvjeta	Dnevno svjetlo Maks. dizajn dnevног svjetla za radna mjesto. Rasvjeta područja koja nemaju dovoljno koristi od dnevнog svjetla s parans prijem. postavljenim na fasadi <u>Svež zrak</u> Granči vrijedno, kolic. svjež, sr. svaki prosts. min. 30 % iznad graničnih vrijednosti ASHRAE

Prilog 3. Nova upravna zgrada Bursagaza (BNAB)

Vrsta LEED: (v2009) BD + C: NC Platinum

Datum izdavanja certifikata: travanj 2017.

Održiva mjesto: 25/26 - Energija i atmosfera: 28/35 - Materijal i resursi: 4/14 - Kvaliteta unutarnjeg okoliša: 7/23 - LEED Ukupni bodovi: 83

Prilog 4. Prokon-Ekon Grupa upravne zgrade trgovačkih društava (PEGCAB)

Oblak zgrade	Izgled sustava Office	Dizajn ostakljenja ovojnica i zelena značajka	Položaj i vrsta uređaja za sjenčanje	Komponenta fasade	Energetski učinkovit dizajn, metode i mјere
Pravokutni toranj					<p>Fasadići materijal</p> <p>Želeni materijali Održivi materijali koji se mogu reciklirati</p> <p>Energetski učinkovit materijal Reciklirani čelički i drveni materijali</p>
Privatno i kabine			Jugozapad, fiksne žaluzine	Aluminijiski savjesni s vodoravnim poklopcom	Energija
Privatan			Prozor s dvostrukim ostakljenjem s prema suncu	Jugozapad, fiksni žaluzine	Udobnost klime u zatvorenom prostoru
Prizemlje + 5 katova	Kabine		Dimjak za dnev.svjetlo	POE termalne slike	<p>Sustav automatizacije Senzori za popunjenošć, i tajmeri</p> <p>Energetska učinkovitost Izolacija od 10 cm na zidovima Sustav automatizacije koji aktivira električno-mehaničke sustave</p> <p>Dnevno svjetlo Visoka razina dnevnog svjetlosti osigurava nisku potrošnju električne energije.</p> <p>Svejež zrak Projektirani sustav ventilacije je iznad potrebnog omjera količine zraka po ASHRAE.</p>

Prilog 5. Sjedište Eser Holdinga (EHH)

Oblik zgrade	Tlocrt ureda	Dizajn ostakljenja ovojnje i zelena značajka	Položaj i vrsta uređaja za sjencanje	Komponenta fasade	Energetski učinkovit dizajn, metode i mjeru
			Značajke Perforirane fasadne ploče Na zidove je naneseno 80 milimetara topilinske izolacije.	Zeleni materijal Fasadni materijal 75 % betona, 70 % opeke, 60 % čelika, 20 % stakla i 65 % izolacijskih materijala dobiveno je iz obnovljivih izvora. Energetski učinkovit materijal Granitni fasadni premaz na neprozirnim površinama Polureflektirajuće topilinske izolacijske stakla na prozirnim površinama	Zeleni materijal Fasadni materijal 75 % betona, 70 % opeke, 60 % čelika, 20 % stakla i 65 % izolacijskih materijala dobiveno je iz obnovljivih izvora. Energetski učinkovit materijal Granitni fasadni premaz na neprozirnim površinama Polureflektirajuće topilinske izolacijske stakla na prozirnim površinama
Pravokutni plan oblika			Jednostruka fasada Zapad, vertikalni uređaj za solarnu kontrolu		*Sve fasade EHH-а су jednostruke Energija Sustav automatizacije Senzori pokreta, dnevнog svjetla i CO ₂ Energetska učinkovitost Postavljenefotonaponske ploče na južnom pročelju S odlukama o izolaciji donesenim u zgradu, gubici topline smanjeni su na nižu razinu.
Kabine	Privatni i kabine		Polureflektirajuće trostruko staklo		Istok, vertikalni uređaj za solarnu kontrolu *Sjeverno pročelje EHH-а nema nikakav uređaj za zasjenjivanje.
Prizmije + 4-katni	Privatan		Dimnjaci za dnevno svjetlo	Južni, fotonaponski paneli	Topilinski sustavi udobnosti Kontrolirana temperatura i rasvjeta u uredskim prostorijama Dnevno svjetlo Osiguranje dnevнog svjetla do 78 % prostora koji se kontinuirano koriste Sujež zrak Po osobi je osigurano 50 m ³ /sat svježeg zraka. 30 % više ventilacije od ASHRAE standarda

Prilog 6. Sjedište udruge turskih izvođača radova (TCAH)

Oblik zgrade	Tlocrt ureda	Dizajn ostakljenja ovojnica i zelena značajka	Položaj i vrsta uređaja za zasjenjenje	Komponenta fasade	Energetski učinkovit dizajn, metode i mjeru
Pravokutni tlocrt					<p>Fasadni materijal Zeleni materijal Lokalni proizvodi i ekološki prihvatljivi gradevi materiali Energetski učinkovit materijal</p> <p>Metalna mreža od nehrđajućeg čelika pruža s zaštitu od sunca.</p>
Kabine i privatno					<p>Energija Sustav automatizacije Popunjeno, kretanje i dnevno svjetlo</p> <p>Energetska učinkovitost S dizajnom ovojnica, povećanje topline od sunca je minimizirano, a potreba za energijom hlađenja zgrade svedena je na minimum.</p>
Kabine					<p>Udobnost klime u zatvorenom prostoru</p> <p>*Sjeveroistočna, jugoistočna i jugozapadna pročelja neki dijelovi imaju dvostruku fasadu Sjeverozapadna fasada je jednostruka.</p>
Prizemlje + 4-katni	Privatan				<p>Toplinski sustavi udobnosti Prirodnu ventilaciju osiguravaju automatski prigušivači na staklenom krovu na vrhu dvorišta iskoristavanjem principa efekta dimnjaka zajedno sa središnjim dvorištem.</p> <p>Dnevno svjetlo Maksimalno dnevno krpz atrij</p> <p>Sveje zrak Unos iznad međunarodnih standarda za sveje zrak</p>

Prilog 7. Ocjene osoba za položaje na radnom mjestu i postotci zadovoljstva za uvjete udobnosti

